Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
DOMNUL RIMVYDAS NORKUS
prezentate la 2 octombrie 2025 [1]

Cauza C-516/24 [Winderwill] [i]

BC, reprezentat conform cerințelor legale de reprezentanta sa legală,
împotriva
LG

[cerere de decizie preliminară formulată de Amtsgericht Schleswig (Tribunalul Districtual din Schleswig, Germania)]

„Trimitere preliminară – Cooperarea judiciară în materie civilă – Competență – Sesizarea unei instanțe – Depunerea unei cereri de asistență judiciară în vederea unei cereri de modificare a obligației de întreținere – Depunerea ulterioară a unei cereri de modificare a obligației de întreținere în fața instanțelor din alt stat membru”

1. Prezenta trimitere preliminară are drept cadru juridic Regulamentul (CE) nr. 4/2009 [2] privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere. În cadrul juridic și factual al prezentei cauze, întrebarea instanței de trimitere va invita Curtea să analizeze interpretarea noțiunii de „act echivalent” actului de sesizare a instanței, în sensul articolului 9 litera (a) din acest regulament. Mai precis, Curtea va trebui să se pronunțe cu privire la aspectul dacă o cerere de asistență judiciară [3] formulată de creditorul obligației de întreținere în vederea chemării în judecată a debitorului poate intra în sfera acestei noțiuni.

[1] Limba originală: franceza.

[i] Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

[2] Regulamentul Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere (JO 2009, L 7, p. 1, rectificări în JO 2011, L 131, p. 26, și în JO 2013, L 8, p. 19).

[3] În prezentele concluzii, utilizarea expresiei „asistență judiciară” include și ajutorul judiciar în sensul dispozițiilor pertinente ale dreptului național la care face referire instanța de trimitere în cererea de decizie preliminară.

I. Cadrul juridic

A. Dreptul internațional

2. Potrivit articolului 3 alineatul (1) din Protocolul de la Haga [4]:

„Obligațiilor de întreținere li se aplică legea statului în care creditorul își are reședința obișnuită, cu excepția cazurilor în care prezentul protocol dispune altfel.”

3. Articolul 4 din acest protocol stabilește norme speciale care favorizează anumiți creditori ai obligației de întreținere, aplicabile printre altele în ceea ce privește obligațiile de întreținere datorate de părinți copiilor. Alineatul (3) al acestui articol prevede:

„Fără a aduce atingere articolului 3, în cazul în care creditorul a sesizat autoritatea competentă din statul în care debitorul își are reședința obișnuită, se aplică legea forului. Cu toate acestea, în cazul în care, în temeiul respectivei legi, creditorul nu poate obține întreținere de la debitor, se aplică legea statului în care creditorul își are reședința obișnuită.”

B. Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 4/2009

4. Considerentul (1) al Regulamentului nr. 4/2009 arată că acesta din urmă a fost adoptat de legiuitorul Uniunii pentru a-și atinge obiectivul de a menține și de a dezvolta un spațiu de libertate, securitate și justiție, în interiorul căruia este asigurată libera circulație a persoanelor.

5. Potrivit considerentului (9) al regulamentului menționat, acesta urmărește să faciliteze obținerea unei hotărâri privind o creanță de întreținere care va fi în mod automat executorie într-un alt stat membru, fără vreo altă formalitate.

6. Conform considerentului (36) și capitolului V, intitulat „Accesul la justiție”, același regulament urmărește să instituie un regim special de asistență judiciară în materie de obligații de întreținere care să prevadă suportarea totală a cheltuielilor aferente procedurilor legate de obligații de întreținere în privința copiilor cu vârsta sub 21 de ani inițiate prin intermediul autorităților centrale.

7. Considerentul (44) al aceluiași regulament arată că acesta din urmă are vocația de a modifica Regulamentul (CE) nr. 44/2001 [5] prin înlocuirea dispozițiilor acestuia aplicabile în materie de obligații de întreținere.

[4] Acest protocol figurează în anexa la Decizia 2009/941/CE a Consiliului din 30 noiembrie 2009 privind încheierea de către Comunitatea Europeană a Protocolului de la Haga din 23 noiembrie 2007 privind legea aplicabilă obligațiilor de întreținere (JO 2009, L 331, p. 17, denumit în continuare „Protocolul de la Haga din 2007”).

[5] Regulamentul Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 7, p. 1, Ediție specială, 19/vol. 3, p. 74).

8. Articolul 3 din Regulamentul nr. 4/2009 prevede:

„Are competența de a hotărî în materie de obligații de întreținere în statele membre:

(a) instanța judecătorească de la locul reședinței obișnuite a pârâtului; sau

(b) instanța judecătorească de la locul reședinței obișnuite a creditorului; sau

[…]”

9. Articolul 9 litera (a) din acest regulament, intitulat „Sesizarea unei instanțe judecătorești”, prevede:

„În sensul prezentului capitol, se consideră că o instanță este sesizată:

(a) la data la care actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent a fost depus la instanță, cu condiția ca reclamantul să nu fi neglijat în continuare să ia măsurile pe care era obligat să le ia pentru ca actul să fie notificat sau comunicat pârâtului […]”

10. Potrivit articolului 12 din regulamentul menționat, intitulat „Litispendență”:

„(1) În cazul în care cereri având același obiect și aceeași cauză, între aceleași părți, sunt introduse înaintea unor instanțe din state membre diferite, instanța sesizată ulterior suspendă din oficiu acțiunea până în momentul în care se stabilește competența primei instanțe sesizate.

(2) În cazul în care se stabilește competența primei instanțe sesizate, oricare instanță în afara celei sesizate inițial își declină competența în favoarea acesteia.”

11. Potrivit articolului 15 din același regulament:

„Legea aplicabilă obligațiilor de întreținere se stabilește în conformitate cu [Protocolul de la Haga din 2007] în statele membre care au obligații în temeiul actului respectiv.”

C. Dreptul german

1. FamFG

12. Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit (Legea privind procedura în cauzele de dreptul familiei și în materie necontencioasă, denumită în continuare „FamFG”) prevede la articolul 76 alineatul (1):

„Dispozițiile Codului de procedură civilă referitoare la asistența judiciară se aplică *mutatis mutandis* cererii de acordare a [ajutorului judiciar prevăzut de FamFG], cu excepția cazului în care se prevede altfel în continuare.”

13. Articolul 77 alineatul (1) din FamFG prevede:

„Înainte de acordarea [asistenței judiciare], instanța poate să dea ocazia celorlalte părți în cauză să prezinte observații. În procedurile inițiate la cererea părților, pârâtul trebuie să aibă posibilitatea

de a prezenta observații cu privire la aspectul dacă apreciază că sunt îndeplinite condițiile pentru acordarea asistenței judiciare, cu excepția cazului în care acest lucru se dovedește inoportun din motive speciale.”

14. Articolul 113 alineatul (1) din FamFG prevede următoarele:

„În materie matrimonială și familială se aplică *mutatis mutandis* […] [n]ormele generale și specifice ale Codului de procedură civilă referitoare la procedura în fața tribunalului.”

2. ZPO

15. Zivilprozessordnung (Codul de procedură civilă, denumit în continuare „ZPO”) prevede următoarele la articolul 114 alineatul (1):

„Partea care, din cauza situației sale personale și financiare, nu poate să plătească cheltuielile ocazionate de proces sau nu le poate plăti decât în parte sau în mai multe rate beneficiază, la cerere, de asistență judiciară dacă acțiunea sau apărarea în justiție preconizată are șanse suficiente de succes și nu are un caracter abuziv. În cazul asistenței judiciare transfrontaliere în cadrul Uniunii Europene, se aplică în plus articolele 1076-1078.”

16. Articolul 117 din ZPO prevede:

„(1) Cererea de acordare a asistenței judiciare se depune la instanța în fața căreia se va judeca procesul; cererea poate fi depusă printr-o declarație la grefă. Cererea trebuie să prezinte elementele litigiului și să indice mijloacele de probă. […]

(2) Cererea este însoțită de declarația părții referitoare la situația sa personală și financiară (situația familială, profesie, venit și sarcini), precum și de documente în acest sens. Declarația și documentele justificative se comunică părții adverse numai cu acordul solicitantului, cu excepția cazului în care, în temeiul dreptului civil, partea adversă beneficiază de dreptul la informare cu privire la veniturile și patrimoniul solicitantului. Solicitantul trebuie să aibă posibilitatea de a-și prezenta observațiile înainte ca declarația sa să fie transmisă părții adverse. Acesta este informat cu privire la transmiterea declarației sale.

(3) În vederea simplificării și uniformizării procedurii, Ministerul Federal al Justiției este abilitat să introducă, prin regulament, cu acordul Bundesrat, formulare tipizate de declarație. […]

(4) În măsura în care au fost introduse formulare tipizate pentru declarația menționată la alineatul (2), partea este obligată să le utilizeze. […]”

17. Articolul 118 alineatul (1) din ZPO prevede:

„Partea adversă trebuie să aibă posibilitatea să ia poziție cu privire la aspectul dacă apreciază că sunt îndeplinite condițiile pentru acordarea asistenței judiciare, cu excepția cazului în care acest lucru se dovedește inoportun pentru motive speciale. Această luare de poziție poate lua forma unei declarații la grefă. Instanța poate convoca părțile la o audiere dacă se poate ajunge la un acord; tranzacția se consemnează de instanță într-un proces-verbal. Cheltuielile efectuate de partea adversă nu se rambursează. Partea obligată la plata cheltuielilor de judecată suportă cheltuielile efectuate pentru audierea martorilor sau a experților în temeiul alineatului (2) a treia

teză, cu titlu de cheltuieli de judecată. Articolul 128a se aplică *mutatis mutandis* în cazul audierii care a avut loc în temeiul celei de a treia teze.”

18. Articolul 167 din ZPO, intitulat „Efectul retroactiv al notificării”, prevede:

„Dacă notificarea se face pentru respectarea unui termen sau face să curgă un nou termen de prescripție ori suspendă prescripția în conformitate cu articolul 204 din [Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil)], acest efect se produce din momentul primirii cererii sau a declarației, dacă aceasta este notificată imediat.”

19. Articolul 261 din ZPO prevede:

„(1) Introducerea acțiunii conduce la o situație de litispendență a litigiului.

[…]

(3) Litispendența are următoarele efecte:

1. pe durata litispendenței, niciuna dintre părți nu poate sesiza o altă instanță cu aceeași cerere;

[…]”

3. BGB

20. Bürgerliches Gesetzbuch (Codul civil, denumit în continuare „BGB”) prevede la articolul 204 („Suspendarea prescripției prin introducerea unei acțiuni”) alineatul (1) punctul 14:

„(1) Cursul prescripției se suspendă prin:

[…]

dispoziția de comunicare a primei cereri de acordare a [asistenței judiciare]; dacă cererea este notificată imediat după depunere, prescripția se suspendă la momentul depunerii cererii”.

II. Situația de fapt din litigiul principal, întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

21. BC, reclamantul din litigiul principal, este fiul pârâtului din litigiul principal, LG. BC are reședința obișnuită în Suedia, în timp ce LG trăiește în Germania.

22. La 17 decembrie 2021, BC a introdus la Amtsgericht Schleswig (Tribunalul Districtual din Schleswig, Germania), care este instanța de trimitere, o cerere de asistență judiciară pentru o cerere de modificare a obligației de întreținere datorate copilului. BC a anexat la aceasta o cerere de modificare sub formă de proiect, precizând în același timp că va fi depusă în mod formal în cazul acordării asistenței judiciare.

23. La 28 ianuarie 2022, respectiv înainte ca instanța de trimitere să se pronunțe cu privire la cererea de asistență judiciară, LG a formulat o cerere de modificare a obligațiilor sale de întreținere față de BC la Eskilstuna tingsrätt (Tribunalul de Primă Instanță din Eskilstuna, Suedia).

24. Prin ordonanța din 29 martie 2022, instanța de trimitere a refuzat să îi acorde lui BC asistență judiciară pentru motivul că nu avea competență internațională. În urma unei căi de atac formulate de BC, Schleswig-Holsteinisches Oberlandesgericht (Tribunalul Regional Superior din Schleswig-Holstein, Germania) a anulat, prin ordonanța din 27 mai 2022, ordonanța pronunțată de instanța de trimitere și i-a acordat lui BC asistență judiciară.

25. Ulterior, BC a introdus la instanța de trimitere cererea de modificare a obligațiilor de întreținere, care i-a fost notificată lui LG la 21 iulie 2022.

26. Între timp, cererea de modificare formulată de LG la Eskilstuna tingsrätt (Tribunalul de Primă Instanță din Eskilstuna) a fost respinsă pentru lipsa competenței internaționale. Högsta domstolen (Curtea Supremă, Suedia) a anulat această decizie și a trimis cauza spre rejudecare la instanța de prim grad de jurisdicție. Prin ordonanța din 6 mai 2024, aceasta din urmă a suspendat judecarea cauzei în temeiul articolului 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4/2009.

27. Instanța de trimitere consideră necesar să stabilească competența primei instanțe sesizate, în sensul articolului 12 din Regulamentul nr. 4/2009. În ceea ce privește cererea de asistență judiciară, această instanță ridică problema posibilității de a considera această cerere un act echivalent actului de sesizare a instanței, în sensul articolului 9 litera (a) din regulamentul menționat, pentru a-și verifica propria competență. Întrucât această problemă nu a fost încă soluționată de Curte, instanța respectivă consideră că numai o interpretare uniformă a Regulamentului nr. 4/2009 ar permite garantarea unei securități juridice suficiente.

28. În aceste condiții, Amtsgericht Schleswig (Tribunalul Districtual din Schleswig) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Cererea de [asistență] judiciar[ă], la care este anexată, ca simplu proiect, o cerere de modificare a obligației de întreținere ce urmează să fie depusă în mod formal în cazul în care se acordă [această asistență], este un «act echivalent» în sensul articolului 9 litera (a) din [Regulamentul nr. 4/2009], care conduce la sesizarea unei instanțe naționale și la stabilirea competenței acesteia?”

29. Decizia de trimitere din 22 iulie 2024 a fost primită la grefa Curții la 24 iulie 2024. Reclamantul și pârâtul din litigiul principal, guvernele german și ceh, precum și Comisia Europeană au depus observații scrise. La 18 iunie 2025 a avut loc o ședință, în cadrul căreia Comisia și guvernul german au prezentat observații orale.

III. Analiză

A. Cu privire la concluziile care trebuie deduse din jurisprudența Curții referitoare la noțiunea de „act de sesizare a instanței” sau de „act echivalent” în cadrul altor instrumente juridice

30. Cu titlu introductiv, trebuie arătat că, în prezenta cauză, întrucât Curtea este chemată să interpreteze noțiunea de „act echivalent” unui act de sesizare a instanței care figurează la articolul 9 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009, este necesar să se ridice problema dacă pot fi găsite piste de reflecție sau chiar elemente de răspuns în lumina unor instrumente conexe și a interpretării lor de către Curte. Astfel, noțiunea de „act de sesizare a instanței” și în special cea de „act echivalent” sunt noțiuni transversale care se regăsesc în mai multe convenții internaționale sau în alte instrumente juridice referitoare la competența judiciară în materie civilă. Aceste

noțiuni au făcut, așadar, deja obiectul unei interpretări de către Curte care permite trasarea limitelor lor în contextul acestor convenții internaționale și instrumente juridice, a căror evocare ni se pare indispensabilă înainte de a începe examinarea întrebării preliminare adresate Curții în prezenta cauză.

31. În această privință, trebuie arătat că, în primele sale hotărâri referitoare la interpretarea lor în cadrul Convenției din 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (denumită în continuare „Convenția de la Bruxelles”) [6], Curtea a avut deja ocazia să precizeze că noțiunea de „act de sesizare a instanței” sau de „act echivalent” desemnează actul sau actele a căror notificare sau comunicare către pârât, efectuată conform cerințelor legale și în timp util, dă posibilitatea acestuia de a-și valorifica drepturile înainte de pronunțarea unei hotărâri executorii în statul de origine [7].

32. În temeiul acestei definiții, Curtea a considerat ca fiind un act de sesizare a instanței o somație de plată de drept german (*Zahlungsbefehl*), a cărei notificare permite reclamantului, în lipsa unei opoziții, să obțină o hotărâre executorie [8], precum și o somație de plată de drept italian (*decreto ingiuntivo*), notificată împreună cu cererea introductivă [9].

33. În schimb, Curtea a considerat că nu intră în sfera acestei noțiuni de „act de sesizare a instanței” o încuviințare a executării din dreptul german (*Vollstreckungsbefehl*), prin ea însăși executorie și dată în urma notificării unei somații de plată [10].

34. Pe baza concluziilor care trebuie deduse din jurisprudența menționată anterior, Curtea a statuat, tot în cadrul procedurilor de somație de plată, în ceea ce privește Convenția de la Lugano II [11], că, în cazul înlănțuirii a două proceduri care permit, fiecare, să se obțină în final o hotărâre executorie privind aceeași obligație, declanșarea primei proceduri nu poate echivala cu un act de sesizare a instanței pentru cea de a doua decât dacă există o unitate funcțională între cele două [12].

35. În această privință, este important de subliniat că criteriul unității funcționale menționat mai sus reflectă și alte exemple din jurisprudența referitoare la interpretarea noțiunilor de „act de sesizare a instanței” sau de „act echivalent”, printre altele Hotărârea Schlömp [13], care privește de asemenea interpretarea Convenției de la Lugano II [14].

6 Convenția semnată la Bruxelles la 27 septembrie 1968 privind competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 1972, L 299, p. 32, Ediție specială, 19/vol. 10, p. 3), astfel cum a fost modificată prin convențiile succesive referitoare la aderarea noilor state membre la această convenție. În această privință vom aminti că Regulamentul nr. 4/2009, a cărui interpretare o solicită instanța de trimitere, a înlocuit, în materie de obligații de întreținere, după cum reiese din articolul 68 alineatul (1) și din articolul 75 alineatul (2) din acesta, Regulamentul nr. 44/2001, care înlocuise la rândul său, între statele membre, Convenția de la Bruxelles.

7 Hotărârea din 13 iulie 1995, Hengst Import (C-474/93, denumită în continuare „Hotărârea Hengst Import”, EU:C:1995:243, punctul 19).

8 Hotărârea din 16 iunie 1981, Klomps (166/80, EU:C:1981:137, punctul 9).

9 Hotărârea Hengst Import, punctele 20 și 21.

10 Hotărârea din 16 iunie 1981, Klomps (166/80, EU:C:1981:137, punctul 9).

11 Convenția privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială, semnată la Lugano la 30 octombrie 2007, aprobată în numele Comunității Europene prin Decizia 2009/430/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2008 (JO 2009, L 147, p. 1) (denumită în continuare „Convenția de la Lugano II”).

12 A se vedea Hotărârea din 30 martie 2023, PT (Somație de plată de drept elvețian), C-343/22, EU:C:2023:276, punctul 35.

13 Hotărârea din 20 decembrie 2017 (denumită în continuare „Hotărârea Schlömp”), C-467/16, EU:C:2017:993.

14 Secțiunea 9 din Convenția de la Lugano II, intitulată „Litispendență și conexitate”, cuprinde articolul 27. Alineatul (2) al acestui articol prevede că, în caz de litispendență, „[d]acă se constată că prima instanță sesizată este competentă, instanța sesizată ulterior își declină competența în favoarea acesteia”. Articolul 30 alineatul (1) din această convenție prevede în esență că momentul sesizării unei instanțe coincide cu „data la care actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent a fost depus în instanță, cu condiția ca reclamantul să fi întreprins măsurile necesare pentru ca actul să fie notificat sau comunicat pârâtului”.

36. Prin această hotărâre, Curtea nu numai că a consacrat o abordare funcțională pentru a considera, în esență, că data la care a fost inițiată o procedură obligatorie de conciliere în fața unei autorități de conciliere de drept elvețian este data la care se consideră că o „instanță” este sesizată. Aceasta a subliniat de asemenea că, având în vedere paralelismul care există între mecanismele de soluționare a cazurilor de litispendență instituite prin Convenția de la Lugano II și în special prin Regulamentul nr. 44/2001 [15] și în lumina obiectivului unei interpretări uniforme a dispozițiilor echivalente din această convenție și din regulamentul menționat, o situație de litispendență are un caracter obiectiv și automat și se întemeiază pe ordinea cronologică în care sunt sesizate instanțele [16], la fel cum s-a stabilit într-o altă hotărâre importantă în materie, și anume Hotărârea HanseYachts [17].

37. În această din urmă hotărâre, Curtea a fost chemată să se pronunțe cu privire la aspectul dacă, în caz de litispendență, actul care declanșează procedura prin care se solicită dispunerea unei măsuri de cercetare judecătorească înaintea oricărui proces este un „act de sesizare a instanței” sau un „act echivalent” sau dacă trebuie calificat astfel doar actul prin intermediul căruia s-a introdus acțiunea în justiție [18], și anume procedura „pe fond” [19].

38. Întemeindu-se pe contextul în care se încadrează articolul 30 din Regulamentul nr. 44/2001, pe obiectivul acestuia [20], pe caracterul autonom al primei proceduri de asigurare a probelor în raport cu a doua procedură „pe fond” și pe existența unei linii de demarcație foarte clare între aceste două proceduri, Curtea a considerat că, în caz de litispendență, data la care a fost declanșată o procedură prin care se solicită dispunerea unei măsuri de cercetare judecătorească înaintea oricărui proces nu putea fi data la care „se consideră sesizată”, în sensul articolului 30 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001, o instanță chemată să se pronunțe asupra unei cereri „pe fond” care a fost formulată în statul membru în urma rezultatului acestei măsuri [21].

39. Altfel spus, potrivit Curții, actul prin care se solicită unei instanțe dispunerea unei măsuri de cercetare judecătorească înaintea oricărui proces nu poate fi calificat drept act de sesizare a instanței sau act echivalent, dat fiind că, în esență, procedura inițiată printr-un astfel de act este autonomă în raport cu procedura „pe fond”.

40. În această privință, din jurisprudența menționată anterior pot fi deduse concluziile următoare. Pe de o parte, actul de sesizare a instanței sau actul echivalent trebuie să fie notificat sau comunicat părții adverse pentru a-i da posibilitatea de a-și valorifica dreptul la apărare [22]. Această

[15] În această privință trebuie subliniat că, la punctele 41 și 42 din Hotărârea Schlömp, Curtea a precizat că, astfel cum reiese din articolul 68 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4/2009, acest regulament modifică Regulamentul nr. 44/2001, înlocuind dispozițiile acestuia aplicabile în materie de obligații de întreținere. Or, în măsura în care articolul 64 alineatul (1) din Convenția de la Lugano II face referire la orice modificare adusă Regulamentului nr. 44/2001, această referire trebuie înțeleasă în sensul că include Regulamentul nr. 4/2009, a cărui interpretare este în discuție în prezenta cauză.

[16] Punctele 47-58 din Hotărârea Schlömp.

[17] Hotărârea din 4 mai 2017 (denumită în continuare „Hotărârea HanseYachts”), C-29/16, EU:C:2017:343.

[18] Punctul 20 din Hotărârea HanseYachts.

[19] Mai precis, Curtea a fost chemată să interpreteze articolul 30 din Regulamentul nr. 44/2001, referitor la data la care trebuie să se considere că o instanță este sesizată, acest articol fiind redactat în termeni identici cu cei ai articolului 9 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009.

[20] Și anume acela de a înlătura problemele care decurg în urma divergențelor interne referitoare la determinarea datei la care se consideră că o cauză este pendinte, întrucât o astfel de dată trebuie să fie stabilită în mod independent, și astfel de a reduce incertitudinile juridice cauzate de marea varietate a reglementărilor din statele membre pentru determinarea datei de sesizare. Potrivit Curții, obiectivul urmărit de acest articol urmărește să permită o identificare simplă și uniformă a datei de sesizare a unei instanțe (a se vedea punctele 30 și 35 din Hotărârea HanseYachts).

[21] Dispozitivul Hotărârii HanseYachts.

[22] În schimb, faptul că partea adversă nu a procedat astfel nu poate afecta calificarea acestui act, exercitarea acestui drept procedural ținând de voința sa.

cerință implică în mod logic ca actul respectiv să fie de natură să informeze partea adversă cu privire la introducerea acțiunii împotriva sa și la elementele esențiale ale litigiului, permițându-i astfel să înțeleagă dacă trebuie să își organizeze apărarea [23]. Dat fiind că introducerea acțiunii conduce la adoptarea unei hotărâri judecătorești, respectarea dreptului la apărare și, mai general, a unei faze contradictorii prezintă o importanță deosebită. Astfel, acest lucru se explică în lumina instrumentelor juridice referitoare la competența internațională, care asigură că procedurile care conduc la adoptarea deciziilor judiciare, a căror recunoaștere și executare trebuie să fie garantate în toate statele părți la aceste instrumente, se desfășoară cu respectarea principiului contradictorialității. Această respectare justifică abordarea liberală în materie de recunoaștere și de executare [24].

41. Pe de altă parte, un act de sesizare a instanței sau un act echivalent trebuie să conducă la adoptarea unei hotărâri executorii și privește, așadar, în principiu, procedura „pe fond”. Acesta trebuie să privească cel puțin o procedură prealabilă și obligatorie în dreptul național înainte chiar de inițierea acestei proceduri contencioase „pe fond” [25] ori o procedură care permite crearea unei unități funcționale sau, în orice caz, o procedură care nu este autonomă în raport cu această procedură „pe fond”.

42. Cu toate acestea, trebuie arătat că niciunul dintre aceste exemple extrase din jurisprudență nu privește în mod direct interpretarea noțiunii de „act de sesizare a instanței” sau de „act echivalent” în sensul Regulamentului nr. 4/2009. Prin urmare, este necesar să se procedeze la interpretarea noțiunii de „act echivalent” actului de sesizare a instanței, cu privire la care instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe în sensul articolului 9 litera (a) din acest regulament, examinând eventual dacă poate fi stabilită o analogie cu concluziile rezultate din jurisprudența menționată la punctele 31-39 din prezentele concluzii.

B. Cu privire la interpretarea noțiunii de „act echivalent” actului de sesizare a instanței în sensul articolului 9 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009

1. Referitor la precizarea criteriilor de interpretare a noțiunii de „act echivalent” în lumina jurisprudenței existente

43. Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, dispozițiile privind normele de competență trebuie interpretate în mod autonom prin referire, pe de o parte, la obiectivele și la sistemul regulamentului avut în vedere, precum și, pe de altă parte, la principiile generale care reies din ansamblul sistemelor juridice naționale [26].

44. Capitolul 2 din Regulamentul nr. 4/2009, intitulat „Competență”, cuprinde articolul 9, care stabilește normele care permit definirea momentului în care se consideră că o instanță este sesizată. Acest moment este crucial pentru stabilirea competenței unei instanțe de a judeca un litigiu transfrontalier. Astfel, într-o situație de litispendență, și anume în cazul în care cereri

[23] Având în vedere ipoteza prezentată în Hotărârea Hengst Import, vom cita exemplul „decreto ingiuntivo”, pentru care s-a decis că, în sine, acesta era un simplu formular și nu putea fi înțeles fără cererea introductivă. În mod reciproc, notificarea cererii introductive fără „decreto ingiuntivo” nu permitea părții adverse să înțeleagă dacă această cerere a fost admisă sau respinsă de instanță. În consecință, ansamblul acestor două documente a fost considerat actul de sesizare a instanței (punctul 20 din această hotărâre).

[24] A se vedea, în acest sens și prin analogie, Hotărârea din 21 mai 1980, Denilauler (125/79, EU:C:1980:130, punctul 13).

[25] Precum în cazul unei proceduri de conciliere, supusă principiului contradictorialității, și, în principiu, obligatorie în dreptul elvețian, a cărei nerespectare determină inadmisibilitatea unei eventuale cereri ulterioare în justiție (a se vedea Hotărârea Schlömp, punctul 53).

[26] Hotărârea din 18 decembrie 2014, Sanders și Huber (C-400/13 și C-408/13, EU:C:2014:2461, punctul 24).

având același obiect și aceeași cauză, între aceleași părți, sunt introduse înaintea unor instanțe din state membre diferite, instanța sesizată ulterior suspendă din oficiu acțiunea până în momentul în care se stabilește competența primei instanțe sesizate [27]. Potrivit acestui articol 9 litera (a), în esență, data la care actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent a fost depus la instanță este cea la care aceasta trebuie considerată ca fiind sesizată.

45. Regulamentul nr. 4/2009 nu definește însă noțiunea de „act echivalent” actului de sesizare a instanței (și nici pe cea de act de sesizare a instanței însuși), cu privire la care instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe în prezenta cauză. Din formularea articolului 9 litera (a) din regulamentul menționat reiese că acest act echivalent sesizează instanța. Astfel, noțiunea de „act de sesizare a instanței”, la fel ca aceea de „act echivalent”, trimite la ideea generală că este vorba despre un act prin care este inițiată procedura [28].

46. În ceea ce privește această procedură, sintagma „sesizare a instanței” trebuie înțeleasă în sensul că vizează procedurile „pe fond”, al căror obiect este de a stabili drepturile și obligațiile părților în litigiu prin adoptarea unei hotărâri judecătorești prin care se finalizează judecata, de natură să fie recunoscută și executată. Astfel, noțiunea de „act echivalent” actului de sesizare a instanței trebuie interpretată în sensul că privește litigiul pe fond în fața unei instanțe [29], în speță un litigiu în materie de obligații de întreținere.

47. Apreciem că noțiunea de „act echivalent” actului de sesizare a instanței se referă în mod inevitabil la *efectele* echivalente pe care le produce sesizarea instanței, și anume începerea unei proceduri judiciare care are ca obiectiv obținerea unei hotărâri executorii care satisface pretențiile reclamantului [30]. Or, dat fiind că sesizarea instanței conduce la adoptarea unei hotărâri judecătorești, actul care o inițiază trebuie să se înscrie în cadrul unei proceduri contradictorii, adică trebuie să dea părții adverse posibilitatea de a-și pregăti apărarea înainte de pronunțarea unei hotărâri executorii împotriva sa.

48. Această interpretare este susținută de textul articolului 9 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009, potrivit căruia se consideră că o instanță este sesizată la data depunerii actului echivalent unui act de sesizare a instanței, depunere care trebuie să fie urmată de notificarea sau de comunicarea acestuia pârâtului.

49. Contextul articolului 9 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009, care accentuează importanța acordată respectării principiului contradictorialității, permite confirmarea acestei interpretări și, în plus, asigurarea unei interpretări uniforme a noțiunii de „act echivalent” actului de sesizare a instanței în cadrul acestui regulament însuși. Astfel, articolul 19 alineatul (1) litera (a) din regulamentul menționat [31], referitor la „Dreptul de a formula o cale de atac” împotriva hotărârii judecătorești în fața instanței judecătorești din statul membru de origine de către un pârât care nu s-a înfățișat în instanța din acest stat membru, evidențiază situația în care actul de sesizare a

[27] Articolul 12 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4/2009.

[28] Gaudemet-Talon, H., „Les conditions de régularité de la décision étrangère”, în *Compétence et exécution des jugements en Europe*, ediția a șaptea, LGDJ, Paris-La Défense, 2024. În plus, vom sublinia că Convenția de la Bruxelles a fost prima care a conținut expresia „act echivalent”, în special de la aderarea la aceasta, în 1978, a Danemarcei, a Irlandei, a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, pentru a ține seama de particularitățile procedurale ale țărilor de *Common Law*. În această logică, noțiunea de „act echivalent” nu se poate îndepărta de noțiunea de „act de sesizare a instanței”, ci tinde mai degrabă să aibă o semnificație apropiată.

[29] A se vedea, în acest sens și prin analogie, Law, St., „Article 32”, în Requejo Isidro, M. (ed.), *Brussels I bis: a commentary on Regulation (EU) nº 1215/2012*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2022, p. 500-505.

[30] Este de la sine înțeles că, deși obiectivul persoanei care introduce acțiunea este într-adevăr acesta, judecata se poate finaliza și prin respingerea pretențiilor sale.

[31] Acest articol se află în secțiunea 1, „Hotărâri pronunțate într-un stat membru care are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007”, din cadrul capitolului IV, referitor la „Recunoaștere, forța executorie și executarea hotărârilor”.

instanței sau echivalentul acestuia nu i-a fost comunicat părții adverse în timp util și într-un mod care să îi permită să se apere. Într-o asemenea situație, pârâtul ar avea dreptul să formuleze o cale de atac tocmai pentru că dreptul său la apărare nu ar fi fost respectat cu ocazia adoptării unei hotărâri judecătorești împotriva sa. Situația este aceeași în ceea ce privește articolul 24 din regulament [32], intitulat „Motive de refuz de recunoaștere”, care prevede la primul paragraf litera (b) că o hotărâre nu este recunoscută în cazul în care actul de sesizare a instanței sau un alt act echivalent nu a fost comunicat sau notificat pârâtului care nu s-a înfățișat în timp util și într-o manieră în care să se fi putut apăra.

50. În plus, obiectivele urmărite de Regulamentul nr. 4/2009, care sunt de a facilita cât mai mult posibil recuperarea creanțelor de întreținere internaționale [33], de a proteja interesele creditorilor de obligații de întreținere și de a favoriza o bună administrare a justiției [34], nu pot fi atinse prin diminuarea, indiferent în ce mod, a dreptului la apărare [35]. Pentru acest motiv, concluzia potrivit căreia la interpretarea noțiunii de „act echivalent” actului de sesizare a instanței, în sensul articolului 9 litera (a) din acest regulament, este necesară, în esență, căutarea unor efecte echivalente celor pe care le creează sesizarea instanței în vederea obținerii unei hotărâri executorii prin care sunt admise pretențiile reclamantului ni se pare conformă cu obiectivele urmărite de regulamentul menționat. În plus, această concluzie prezintă avantajul de a consolida previzibilitatea criteriilor de interpretare a noțiunii de „act echivalent” actului de sesizare a instanței, aceste criterii coincizând cu cele ale unui act introdus în vederea obținerii rezultatului așteptat într-o procedură „pe fond”.

51. Acesta este de altfel sensul în care pot fi transpuse în prezenta cauză concluziile care trebuie deduse din jurisprudența menționată la punctele 31-39 din prezentele concluzii.

52. În această privință, vom sublinia că Curtea a avut deja ocazia să precizeze că jurisprudența sa referitoare la dispozițiile privind competența în materie de obligații de întreținere care figurează în Convenția de la Bruxelles, precum și în Regulamentul nr. 44/2001, care se înscrie în continuarea Convenției de la Bruxelles, rămâne relevantă pentru analiza dispozițiilor corespunzătoare din Regulamentul nr. 4/2009 [36]. Astfel, concluziile desprinse din jurisprudență, rezumate la punctul 40 din prezentele concluzii, pot fi transpuse, în opinia noastră, în mod direct, în pofida diferențelor de context și de instrumente juridice vizate de această jurisprudență.

53. În plus, importanța unei interpretări convergente a Convenției de la Lugano II și a altor instrumente juridice, printre altele Regulamentul nr. 44/2001 – ceea ce se înțelege ca privind de asemenea Regulamentul nr. 4/2009 [37], care conține dispoziții echivalente –, a fost confirmată în mai multe rânduri în jurisprudență [38]. Or, (cvasi)identitatea terminologiei utilizate în aceste instrumente juridice interpretate în jurisprudența menționată la punctele 35-39 din prezentele concluzii pledează în favoarea unei apropieri între interpretarea dată de Curte instrumentelor

[32] Acest articol face parte din secțiunea 2 din acest capitol IV, intitulată „Hotărâri pronunțate într-un stat membru care nu are obligații în temeiul Protocolului de la Haga din 2007”.

[33] Considerentele (31), (33) și (45) ale Regulamentului nr. 4/2009 și Hotărârea din 9 februarie 2017, S. (C-283/16, EU:C:2017:104, punctul 33).

[34] Considerentul (15) al Regulamentului nr. 4/2009.

[35] A se vedea, în acest sens și prin analogie, Hotărârea din 14 decembrie 2006, ASML (C-283/05, EU:C:2006:787, punctul 24 și jurisprudența citată).

[36] Hotărârea din 18 decembrie 2014, Sanders și Huber (C-400/13 și C-408/13, EU:C:2014:2461, punctul 23).

[37] În această privință a se vedea notele de subsol 6 și 15 din prezentele concluzii.

[38] A se vedea, de exemplu, Hotărârea din 2 mai 2019, Pillar Securitisation (C-694/17, EU:C:2019:345, punctul 27), și Hotărârea din 30 septembrie 2021, Commerzbank (C-296/20, EU:C:2021:784, punctul 33). Într-un mod mai general, interpretarea dată de Curte dispozițiilor unuia dintre aceste instrumente juridice rămâne valabilă și pentru celelalte atunci când dispozițiile respective pot fi calificate ca „echivalente” (Hotărârea din 6 iunie 2024, Geterfer, C-381/23, EU:C:2024:467, punctul 24).

menționate și cea a Regulamentului nr. 4/2009 pe care Curtea va trebui să o efectueze în prezenta cauză. Interpretarea convergentă a acestor dispoziții se justifică de altfel în raport cu obiectivele urmărite de aceleași instrumente, care au ca scop, în general, să asigure libera circulație a hotărârilor în materie civilă și comercială [39].

54. Pe de altă parte, trebuie arătat că, după cum reiese din lucrările pregătitoare, articolul 9 din Regulamentul nr. 4/2009 a preluat în mod identic textul fostului articol 30 din Regulamentul nr. 44/2001. Această împrejurare reflectă, în opinia noastră, voința legiuitorului de a armoniza interpretarea acestui articol cu cea a instrumentelor juridice în materie de competență judiciară care precedă Regulamentul nr. 4/2009 [40].

55. Cu toate acestea, trebuie subliniat că criteriile stabilite pentru interpretarea noțiunii de „act de sesizare a instanței" sau de „act echivalent" care au fost expuse la punctele 31-39 din prezentele concluzii trebuie interpretate de la caz la caz. O asemenea abordare se justifică, desigur, în raport cu particularitățile sistemelor naționale cărora le erau proprii actele vizate în aceste cauze. Ea a condus însă la elaborarea unor criterii care prezintă, în opinia noastră, un anumit nivel de abstractizare, în ceea ce privește în special unitatea funcțională dintre două proceduri sau caracterul autonom al uneia în raport cu cealaltă. Astfel, pentru a transpune aceste criterii în prezenta cauză, Curtea va trebui să aibă în vedere în mod inevitabil posibilitatea de a preciza întinderea lor. Considerăm că această precizare este de dorit în ceea ce privește transpunerea celei mai recente jurisprudențe.

56. În acest sens, înclinăm să susținem o abordare bazată pe natura procedurii inițiate prin actul examinat, care va permite să se stabilească dacă există o unitate funcțională sau o autonomie între cele două proceduri. În special, ceea ce ni se pare decisiv este să se stabilească dacă procedura la care se referă actul a cărui calificare este urmărită ține de o procedură „pe fond" și vizează, așadar, efecte identice sau echivalente cu cele pe care le produce introducerea unei acțiuni în vederea obținerii unei hotărâri executorii care să satisfacă pretențiile reclamantului.

57. Astfel, criteriile legate, printre altele, de i) notificarea sau comunicarea către partea adversă a unui act care cuprinde elementele esențiale ale litigiului pentru a-l informa cu privire la introducerea unei acțiuni împotriva sa, ii) lăsându-i de asemenea posibilitatea de a-și organiza apărarea, în măsura în care obiectivul procedurii este de a se ajunge la o decizie care să satisfacă pretențiile reclamantului iii) înainte de adoptarea unei hotărâri executorii care admite sau nu pretențiile reclamantului, precum și de iv) posibilitatea acordată acestei părți adverse de a contesta hotărârea respectivă par să indice în mod clar existența efectelor pe care le-ar produce o procedură „pe fond". La aceste criterii s-ar putea adăuga și altele, care permit eventual să se țină seama de situații specifice, precum caracterul facultativ sau obligatoriu al unei proceduri, independent de natura sa precontencioasă sau contencioasă.

[39] A se vedea preambulul Convenției de la Bruxelles, preambulul Convenției de la Lugano II și considerentul (6) al Regulamentului nr. 44/2001. În această privință vom observa că, pentru a atinge obiectivele principale ale Regulamentului nr. 4/2009, amintite la punctul 50 din prezentele concluzii, acesta urmărește astfel în mod inevitabil să asigure libera circulație a hotărârilor în materie civilă și împărtășește, așadar, această finalitate cu alte instrumente juridice interpretate de jurisprudența menționată la punctele 31-39 din prezentele concluzii.

[40] A se vedea publicarea propunerii legislative a Comisiei [COM(2005) 0649]. În această privință vom sublinia că, în cadrul procesului de adoptare a Regulamentului nr. 4/2009, Comisia pentru afaceri juridice a Parlamentului European a propus eliminarea articolului 9, pentru motivul că acesta reproducea aproape cuvânt cu cuvânt fostul articol 30 din Regulamentul nr. 44/2001 și, prin urmare, era inutil. Această sugestie, reluată în rezoluția legislativă a Parlamentului European din 13 decembrie 2007, nu a fost totuși reținută în versiunea definitivă a acestui regulament. Astfel, vom constata o corelație foarte puternică între cele două instrumente juridice, care justifică faptul că concluziile care trebuie deduse din interpretarea primului pot fi transpuse, în principiu, în ceea ce privește interpretarea celui de al doilea.

58. Subliniem însă că intenția noastră nu este de a circumscrie complet, prin raționamentul care precedă, toate criteriile pertinente sau singurele care ar fi pertinente pentru calificarea unui act drept act echivalent actului de sesizare a instanței. Obiectivul nostru este doar de a furniza exemple neexhaustive de criterii concrete care, în lumina jurisprudenței existente, ar permite să se aducă claritate în stabilirea efectelor pe care ar trebui să le producă o procedură inițiată prin depunerea unui act care poate intra în sfera noțiunii de „act echivalent” actului de sesizare a instanței. În această privință, subliniem de asemenea că examinarea naturii procedurii în cauză și a actului însuși, precum și a efectelor pe care acestea le pot produce prezintă o importanță semnificativă.

59. În lumina acestor considerații trebuie să se stabilească dacă o cerere de asistență judiciară intră în sfera noțiunii de „act echivalent” actului de sesizare a instanței.

2. Consecințele aplicării criteriilor de interpretare a noțiunii de „act echivalent” unei cereri de asistență judiciară

60. Din ZPO coroborat cu FamFG reiese că în dreptul german se poate acorda asistență judiciară unei părți care, din cauza situației sale personale și economice, nu este în măsură să plătească cheltuielile de judecată, în cazul în care acțiunea sau apărarea în justiție preconizată are șanse suficiente de succes și nu pare abuzivă [41]. Cererea trebuie să prezinte elementele litigiului și să indice mijloacele de probă [42]. Partea adversă trebuie să aibă posibilitatea să ia poziție cu privire la întrunirea condițiilor pentru a beneficia de această asistență [43]. Or, această posibilitate acordată părții adverse de a lua cunoștință de introducerea cererii de asistență judiciară, cu precizarea elementelor litigiului, este tocmai particularitatea dreptului german care ridică îndoieli în ceea ce privește calificarea acestei cereri în raport cu articolul 9 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009.

61. Cu titlu introductiv, se va observa că pare cert că dreptul german nu prevede că o cerere de asistență judiciară poate, ca atare, să inițieze procedura. Pentru motivele expuse la punctele 44-58 din prezentele concluzii, trebuie să se stabilească efectele pe care le pot produce cererea de asistență judiciară și procedura pe care aceasta o declanșează. Altfel spus, trebuie să se ridice problema dacă procedura inițiată printr-o asemenea cerere poate produce efecte echivalente cu cele ale inițierii unei proceduri „pe fond”, pentru a considera astfel că procedura declanșată prin această cerere prezintă o unitate funcțională sau este lipsită de autonomie în raport cu procedura „pe fond”.

62. În aceste condiții, trebuie, în primul rând, să se examineze conținutul cererii de asistență judiciară pe care se întemeiază guvernul german și reclamantul din litigiul principal pentru a considera că această cerere intră în sfera noțiunii de „act echivalent” actului de sesizare a instanței. În această privință, este cert că cererea menționată trebuie să cuprindă o expunere a elementelor litigiului și să indice mijloacele de probă, anexate sub formă de proiect. Astfel, după cum susține guvernul respectiv, în esență, această procedură prezintă o anumită proximitate sau o legătură cu inițierea unei proceduri „pe fond”.

63. Totuși, prezentarea acestor elemente într-un proiect anexat la cererea de asistență judiciară urmărește un cu totul alt obiectiv decât prezentarea lor într-un act de sesizare a instanței pe „fond”, în sensul propriu al termenului, și anume o cerere introductivă. Astfel, aceste elemente

41 Articolul 114 alineatul (1) din ZPO.

42 Articolul 117 alineatul (1) din ZPO.

43 Articolul 118 alineatul (1) din ZPO.

trebuie să permită instanței sesizate cu cererea de asistență judiciară să se asigure de respectarea condițiilor referitoare la șansele de succes suficiente și la lipsa caracterului abuziv al acțiunii preconizate în urma acordării acestei asistențe. În schimb, nu se analizează temeinicia „fondului” acțiunii preconizate și nu se adoptă nicio hotărâre judecătorească „pe fond” cu privire la drepturile și obligațiile părților.

64. În mod logic, prezentarea acestor elemente nu impune nicidecum creditorului obligației de întreținere să se conformeze literal acestora în cazul în care decide să inițieze procedura „pe fond” după acordarea asistenței judiciare. Prin urmare, conținutul cererii în materie de obligații de întreținere poate varia, în această din urmă procedură, în raport cu cel indicat în cererea de asistență judiciară [44]. În plus, examinarea principală a acesteia din urmă se va concentra în special pe analiza situației personale și financiare a solicitantului asistenței judiciare, întrucât procedura referitoare la acordarea acestei asistențe urmărește să garanteze egalitatea în materie de protecție juridică și să asigure particularilor lipsiți de resurse financiare posibilitatea de a-și valorifica drepturile în justiție.

65. Or, în asemenea împrejurări, efectele posibilității pe care o are partea adversă, în temeiul dreptului german, de a prezenta observații privire la respectarea condițiilor de acordare a asistenței judiciare nu pot fi asimilate, în opinia noastră, celor pe care le-ar produce exercitarea dreptului la apărare în cadrul unei proceduri „pe fond”, din cauza diferenței de finalitate dintre cele două tipuri de proceduri [45]. Astfel, în sens strict și în pofida specificității procedurale a dreptului german, procedura de asistență judiciară îl privește în mod unilateral numai pe solicitantul acesteia. Prin urmare, ea nu produce niciun efect asupra părții adverse.

66. În al doilea rând, trebuie examinate consecințele modalităților de transmitere a cererii de asistență judiciară, și anume informarea părții adverse cu privire la introducerea acestei cereri, însoțită de proiectul de cerere de modificare în materie de obligații de întreținere, modalități pe care se întemeiază guvernul german și reclamantul din litigiul principal pentru a susține un răspuns afirmativ la întrebarea preliminară. În această privință, așa cum s-a clarificat în ședință, nu este vorba despre o notificare sau despre o comunicare în sens strict, ci despre o simplă informare, de natură informală, a părții adverse.

67. Or, asemenea modalități de transmitere a cererii de asistență judiciară nu permit să i se confere efecte echivalente cu cele produse de comunicarea oficială prin notificarea sau comunicarea unui act de sesizare a instanței. Dimpotrivă, ele subliniază mai mult natura diferită a acestor efecte, și anume că transmiterea cererii de asistență judiciară urmărește să acorde părții adverse posibilitatea de a prezenta observații cu privire la respectarea condițiilor de acordare a

[44] Guvernul german a subliniat în ședință că, în cazul acordării asistenței judiciare, procedura „pe fond” s-ar limita la ceea ce s-a invocat în cererea de acordare a asistenței. În această privință, înțelegem că, desigur, asistența judiciară acordată în vederea unei acțiuni preconizate în materie de obligații de întreținere nu ar putea fi utilizată pentru o acțiune privind, de exemplu, protecția mediului. Totuși, această limită s-ar impune și în cazul completării pretențiilor, al modificării debitorilor sau al altor date care ar fi diferite în cererea introductivă în raport cu proiectul care expune cererea de modificare în materie de obligații de întreținere, anexat la cererea de asistență judiciară, în cazul în care creditorul obligației de întreținere consideră că are șanse mai mari de succes prin modificări făcute cu ocazia introducerii acțiunii în justiție pe „fond”? Avem îndoieli că situația este aceasta. Or, dacă cererea de asistență judiciară, la care este anexată doar sub formă de proiect cererea de modificare în materie de obligații de întreținere care va fi depusă în mod oficial în cazul acordării acestei asistențe, ar fi calificată drept un act echivalent actului de sesizare a instanței, cum ar trebui tratate atunci aceste modificări? Ar fi considerate ca modificând actul respectiv? În caz afirmativ, ce soartă trebuie să li se rezerve în procedura „pe fond”? Acestea nu sunt decât câteva exemple de dificultăți practice pe care le-ar genera calificarea cererii de asistență judiciară drept un „act echivalent” actului de sesizare a instanței.

[45] În general, nu este exclus să se ridice problema dacă este într-adevăr posibil să se vorbească despre o parte adversă într-o asemenea procedură privind cererea de asistență judiciară, din moment ce nu se formulează nicio pretenție împotriva acestei părți. Totuși, chiar dacă s-ar considera că această parte este partea adversă *in futurum*, în cadrul unei proceduri referitoare la acordarea asistenței judiciare, această calitate nu îi conferă, în opinia noastră, niciun drept procedural de natură să o apropie de adevăratul pârât în sensul unei proceduri contradictorii „pe fond”.

asistenței judiciare, având în vedere cererea introdusă în acest sens. În schimb, comunicarea sau notificarea unui act de sesizare a instanței urmărește să garanteze respectarea dreptului la apărare al celeilalte părți din litigiu.

68. Așadar, concluzia potrivit căreia efectele posibilității prevăzute în dreptul german ca partea adversă să poată prezenta observații cu privire la respectarea condițiilor de admitere a cererii de asistență judiciară nu pot fi asimilate cu cele pe care le produce un act prin care este inițiată o procedură pe „fond” se impune cu atât mai mult din perspectiva modalităților de transmitere a cererii de asistență judiciară.

69. În al treilea și ultimul rând, în ceea ce privește sesizarea instanței prin cererea de asistență judiciară, considerăm că instanța își epuizează în principiu competența odată ce pronunță o hotărâre prin care admite sau nu această cerere. Astfel, pentru a obține o hotărâre judecătorească cu privire la „fondul” cauzei, creditorul obligației de întreținere trebuie să introducă o acțiune în justiție distinctă de cea care are ca obiect obținerea asistenței judiciare. Desigur, creditorul obligației de întreținere din litigiul principal a introdus într-adevăr acțiunea pe fond. Vom observa totuși că persoana căreia i se acordă asistență judiciară nu are nicio obligație de a introduce această acțiune „pe fond” după acordarea asistenței judiciare [46]. Inițierea procedurii „pe fond” depinde, în orice caz, de voința sa, care rămâne, prin natura ei, aleatorie.

70. În aceste împrejurări, existența unei legături sau a unei proximități între procedura având ca obiect obținerea asistenței judiciare și procedura „pe fond” nu este suficientă în sine pentru a considera că cea de a doua ar fi fost inițiată odată cu declanșarea procedurii privind cererea de asistență judiciară în statul în cauză. În realitate, efectele pe care le produc cele două proceduri sunt diferite atât din punctul de vedere al creditorului obligației de întreținere, cât și din cel al debitorului.

71. Contrar celor susținute de guvernul german, obiectivul de protecție a creditorului obligației de întreținere urmărit de Regulamentul nr. 4/2009, precum și alegerea instanței competente și, prin urmare, a legii aplicabile pe care i-o conferă acest regulament nu pot infirma concluzia potrivit căreia cererea de asistență judiciară nu este un act echivalent actului de sesizare a instanței. În aceste condiții, trebuie să se admită că, în acest caz, în dreptul german există efectiv o problemă care plasează creditorul obligației de întreținere lipsit de mijloace financiare într-o situație potențial dezavantajoasă în raport cu partea adversă *in futurum*.

72. Așa cum explică în esență acest guvern, posibilitatea oferită debitorului obligației de întreținere de a prezenta observații cu privire la temeinicia cererii de asistență judiciară a creditorului obligației de întreținere îl poate priva pe acesta din urmă de posibilitatea pe care o

[46] Astfel, ea poate decide, de exemplu, să procedeze la o înțelegere amiabilă sau pur și simplu să renunțe la orice acțiune.

avea de a alege instanța competentă și, în consecință, legea aplicabilă [47]. O asemenea situație s-ar putea produce în cazul în care acest debitor ar introduce o acțiune cu privire la „fondul” cauzei pentru a profita de cunoștințele de care dispune, animat de intenția de a eluda alegerea creditorului, în condițiile în care acesta din urmă este constrâns, în lipsa unor mijloace financiare, să aștepte acordarea asistenței judiciare, dezvăluindu-și intenția de a-l chema eventual în judecată pe acest debitor la momentul introducerii cererii menționate.

73. Această problemă pare să rezulte însă din legislația germană, care prevede o particularitate procedurală legată de posibilitatea oferită părții adverse de a-și prezenta punctul de vedere într-o procedură în principiu unilaterală și care trebuie să privească exclusiv solicitantul asistenței judiciare, în calitate de unic destinatar al deciziei privind acordarea sau neacordarea acestei asistențe [48].

74. În acest sens, considerăm că trebuie găsit un anumit echilibru în ceea ce privește protecția intereselor creditorului și, respectiv, ale debitorului obligației de întreținere, ținând seama printre altele de particularitățile procedurii referitoare la obținerea asistenței judiciare. Astfel, răspunsul la întrebarea adresată de instanța de trimitere trebuie în mod inevitabil să evalueze comparativ interesele celor două părți în litigiu. Desigur, nu este exclus ca un debitor să aleagă o strategie procedurală prin care urmărește eludarea alegerii de către creditorul obligației de întreținere a legii aplicabile, după ce a luat cunoștință de intenția acestuia din urmă de a-l chema în judecată. Totuși, presupunând că un asemenea demers este interzis de Regulamentul nr. 4/2009, niciun element din cererea de decizie preliminară nu lasă să se înțeleagă că acțiunea debitorului a fost motivată de o intenție frauduloasă.

75. În plus, în dreptul german pare să existe un mecanism de protecție a creditorului obligației de întreținere, parte considerată dezavantajată, împotriva riscului de instrumentalizare a procedurii în scopuri strategice de către partea adversă. Astfel, din articolul 77 alineatul (1) din FamFG reiese că instanța are posibilitatea de a nu acorda părții adverse posibilitatea de a prezenta observații cu privire la respectarea condițiilor pentru acordarea asistenței judiciare în cazul în care acest lucru se dovedește inoportun din anumite motive. Or, această protecție ar permite, în opinia noastră, să se dea un efect deplin obiectivelor Regulamentului nr. 4/2009 [49].

[47] În această privință, vom observa că Regulamentul nr. 4/2009 prevede criterii de competență alternative, astfel cum atestă utilizarea conjuncției „sau” după prezentarea fiecăruia dintre ele la articolul 3 din regulamentul menționat [Hotărârea din 17 septembrie 2020, Landkreis Harburg (Subrogarea unei instituții publice în drepturile creditorului obligației de întreținere) (C-540/19, EU:C:2020:732, punctul 29)], și neierarhizate [Hotărârea din 5 septembrie 2019, R (Competența privind răspunderea părintească și obligația de întreținere) (C-468/18, EU:C:2019:666, punctul 45)]. Acestea oferă astfel creditorului obligației de întreținere, atunci când acționează în calitate de reclamant, posibilitatea de a introduce cererea referitoare la o obligație de întreținere în temeiul a diverse criterii de competență, enumerate printre altele la articolul 3 literele (a) și (b) din acest regulament, și anume fie în fața instanței de la locul unde pârâtul are reședința obișnuită, fie în fața celei de la propria reședință obișnuită. De altfel, importanța acestei alegeri în scopul protejării creditorului obligației de întreținere face ecou Protocolului de la Haga din 2007, cu care Regulamentul nr. 4/2009 are, potrivit Curții, legături strânse (Hotărârea din 7 iunie 2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, punctul 49). Curtea a declarat astfel că acest protocol permite creditorului obligației de întreținere, *de facto*, să aleagă legea aplicabilă cererii sale, prevăzând că legea forului, iar nu cea a statului în care acesta are reședința obișnuită, se aplică în mod prioritar în cazul în care el introduce cererea în fața autorității competente de la locul reședinței obișnuite a debitorului (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 septembrie 2018, Mölk, C-214/17, EU:C:2018:744, punctele 31 și 32).

[48] În lumina schimburilor de informații care au avut loc în ședință, se pare că nu este exclus că această particularitate să fie strict specifică dreptului german. După cunoștințele noastre, este vorba însă despre o situație cu totul excepțională în ansamblul sistemelor juridice ale statelor membre. În orice caz, în opinia noastră, acest lucru nu aduce atingere faptului că revine statelor membre sarcina de a asigura eficacitatea obiectivelor urmărite de regulamentele Uniunii în cadrul dreptului lor național.

[49] În acest fel ar fi asigurată și punerea în aplicare a Regulamentului nr. 4/2009 în conformitate cu articolul 24 alineatul (2) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, potrivit căruia, în toate acțiunile referitoare la copii, indiferent dacă sunt realizate de autorități publice sau de instituții private, interesul superior al copilului trebuie să fie considerat primordial (a se vedea, în acest sens și prin analogie, Hotărârea din 16 iulie 2015, A, C-184/14, EU:C:2015:479, punctul 46).

76. În orice caz, adoptarea unei poziții contrare ar avea drept consecință practică majoră o fragmentare a dreptului Uniunii în favoarea normelor procedurale proprii fiecărei ordini juridice naționale, ceea ce nu ni se pare justificat nici de modul de redactare, nici de contextul articolului 9 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009, nici de obiectivele urmărite de acesta din urmă, care vizează, printre altele, să garanteze securitatea juridică în materie. De altfel, acesta este motivul pentru care Curtea subliniază de mult timp importanța unei interpretări autonome a dispozițiilor referitoare la normele de competență.

77. În opinia noastră, cererea de asistență judiciară nu este, așadar, un „act echivalent” în sensul articolului 9 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009. Această concluzie nu poate fi infirmată de argumentul guvernului german potrivit căruia cererea respectivă poate fi asimilată introducerii unei cereri în justiție având în vedere efectul suspensiv al prescripției pe care îl implică. Astfel, suspendarea prescripției care decurge din introducerea cererii de asistență judiciară urmărește doar să asigure că dreptul de a introduce o acțiune în justiție al persoanelor lipsite de mijloace financiare este protejat în perioada necesară îndeplinirii demersurilor care permit obținerea acestor mijloace. Altfel spus, considerăm că acest efect suspensiv este obligatoriu într-o asemenea situație pentru a asigura egalitatea de tratament a persoanelor în ceea ce privește posibilitatea lor de a-și valorifica drepturile în justiție.

78. Cu titlu suplimentar, vom sublinia că, desigur, în dreptul german, atunci când se introduce o cerere de asistență judiciară, instanța poate convoca părțile la o audiere dacă se poate ajunge la un acord. Totuși, cu excepția cazului în care prezintă un caracter obligatoriu [50], ceea ce nu pare a fi cazul în dreptul german, un astfel de procedeu nu poate permite asimilarea efectelor procedurii referitoare la acordarea asistenței judiciare cu cele ale unei proceduri „pe fond”, dat fiind că aplicarea acestui procedeu ține de puterea discreționară a instanței.

79. Trebuie să se precizeze totuși că îi revine instanței naționale sarcina să aprecieze dacă trebuie să rețină o astfel de interpretare a dreptului său național, întrucât Curtea nu este competentă, potrivit unei jurisprudențe constante, să interpreteze dreptul intern al unui stat membru [51].

80. În sfârșit, în măsura în care instanța de trimitere solicită Curții să se pronunțe cu privire la consecințele calificării acestei cereri de asistență judiciară asupra considerațiilor legate de sesizarea sa și de stabilirea competenței sale, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, numai instanța națională sesizată cu soluționarea litigiului principal și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții [52]. Prin urmare, fără a prejudeca problema competenței internaționale a instanței de trimitere, propunem să se răspundă la întrebarea preliminară după cum urmează.

81. Considerăm că trebuie să se răspundă negativ la întrebarea preliminară adresată Curții de instanța de trimitere în prezenta cauză, în sensul că cererea de asistență judiciară, la care este anexată, ca simplu proiect, o cerere de modificare a obligației de întreținere ce urmează să fie depusă în mod formal în cazul în care se acordă această asistență, nu este un „act echivalent” în sensul articolului 9 litera (a) din Regulamentul nr. 4/2009.

[50] A se vedea prin analogie procedura de conciliere obligatorie în Hotărârea Schlömp.

[51] Punctul 34 din Hotărârea HanseYachts.

[52] Punctul 24 din Hotărârea HanseYachts.

IV. Concluzie

82. Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, propunem Curții să răspundă la întrebarea adresată de Amtsgericht Schleswig (Tribunalul Districtual din Schleswig, Germania) după cum urmează:

Cererea de asistență judiciară, la care este anexată, ca simplu proiect, o cerere de modificare a obligației de întreținere ce urmează să fie depusă în mod formal în cazul în care se acordă această asistență, nu este un „act echivalent” în sensul articolului 9 litera (a) din Regulamentul (CE) nr. 4/2009 al Consiliului din 18 decembrie 2008 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor și cooperarea în materie de obligații de întreținere.